

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZALLAS:

Belső farkasutca 78. sz. alatt gr. BÄNFELI ház emeletében.

Megjeleni a lap hetenként háromszor, azaz kedden, csütörtökön és szombaton délután. A lap évnegyedre 3 ft. o. 6. Hirdetés: ár: négyhasábos sorát először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. 6. és minden hirdetés után 30 kr. helyegdíj. Előfizetés: a hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik. A nyilatkozatok cikkek sora után 25 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czímzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési figyelmeztetés.

Lapunk előfizetési ára:

Égészévre	12 forint.
Félévre	6 "
Évnegyedre	3 "

Az előfizetési pénzek kiadónk Stein János középutcai könyvkereskedésébe bérmentve küldendők.

Közlöny, jul. 16.

(D) A mint a tisztelt olvasók emlékezhetnek, egy cikksorozatunk folyt le utóbbi számainkban, melyben az erdélyi magyar, román és szász szempontokat kívántuk ismertetni és keresni az érintkezési képesokat, melyek e szempontok közt létezhetnek.

E cikksorozatban az Erdély és Magyarország közti kapcsolat továbbra is tartó szükségességét, hanem egyenesen földirati, státuszgázdászati és a birodalmi alkotmányban kimondott, s a szerint kivitt eszmék szempontjából fejtegettük; kimutatni akarván, hogy nemcsak a törvény, hanem az anyagi szükségesség is a mellett szól, hogy Erdély, mint physiocrat irányú és helyzetű, de teljes különállásra kised népességénél s szűk anyagi viszonyainál fogva képtelen ország, csatlakozni kénytelen ahoz, a melylyel nemcsak törvény, hanem a szomszédság, és az enyém s tied kérdései természetesen kötik össze; kimutatuk, hogy a kisebb és nagyobb egytermészetű országok csatlakozásának ezen szükségességét a birodalmi kormány is belátta, midőn a februári patenszt eszközölte ki a Felségétől, melynélfogva a legnépesebb örökös tartomány is, minő Csehország vagy Alsó-Ausztria, nem kapott külön országos függetlenséget, hanem mint a császárság tartománya csatlakozott annak közös törvényhozásába a szűkebb birodalmi tanácsba stb. Hideg és teljesen objectiv észlelődsünkben kimondottuk, hogy a románok is, mint földmivelő nép természetes physiocrat érdekűl fogva velünk egy államgázdászati rendszerhez, és egy érdekhez tartoznak, s e helyzet maga támogatja azon törvényeinket, melyek az anyakirálysággal összekötnek; de úgy hisszük senki sem valószínű azzal, hogy a románokat leezkéztetni akartunk volna, sőt sokkal inkább feltudhatnánk éppen a románok magyar egyénességüket, midőn kimondottuk, hogy jelenleg éppen nem számíthatunk arra, hogy a románokat ily magasabb államoceconomiai szempontok vezessék, sőt állítottuk, hogy az ő legelső érdekük mielőbb vagyonhoz jutni, a mit egy bureaucratic rendszer alatt legelőbb a hivatalviselés útján érhetnek el, és ez okból kezdet fognak a hasonló érdekű szászokkal.

Elmélkedésünket éppen a legmérsékeltabb magyarországi lapok u. m. a „Flügelten“, a „P. Hirnök“ és „Idők Tanuja“ és a hivatalos „Ungarische Nachrichten“, s részben a hivatalos „Stürgöy“ mellátták azon figyelmükre, hogy egész terjedelmében után közltek; tehát éppen nem lehetett ezen inkább az ész hidegségével, mint a szív melegével összeállított, s egészen objectiv irányban tartott cikksorozatot valamely túlzó irányúnak tartani, midőn éppen azon lapok vették át, a melyeknek nagyobb részénél mi egy kissé merevebben ragaszkodunk az 1848-diki eszmékhez.

De éppen azért, mert itt már nem hanyaghattuk szemünkre, hogy procuratoroskodunk, merev jogvitákat folytatunk; éppen azért, hogy itt már a józan okosságot és az Európában tanul elfogadott államtani eszméket használtuk fel érveitől, úgy látszik, hogy inkább elevenekre tapintottunk a centralista la-

poknak, mint a míg az általunk gunyolt hazai törvényekre hivatkozáink.

Semmi ezt inkább el nem árulja, mint azon ingerült és rászúzó hang, a melylyel a „Herm. Ztg.“ ezen hidegen írott cikkeinket commentálni akarja. Valóban az epe- és májbetegségeknek ezen példányát, a journalistikai insinuationnak ezen irodalmi prototypját, ezen minden méltóságon alóli hangon írott handabandát nem tartjuk méltónak arra, hogy olvasóink számára lefordítsuk, s történik sines arra, hogy ily gunyirattal töltött lapjainkat.

E lap minket a románok patronusának nevez, s gunyolódva emeli ki hogyan oszjúk nekik tehetetlen tanácsainkat; elhazudja hogyan kiabáltak mi, hogy a románok nehegy a Reichsrathba menjenek; holott éppen ellenkezőleg azt mondtuk, hogy ha a pesti országgyűlésre nem, végre a szűkebb birodalmi tanácsba kell jutniok. A bővebb birodalmi tanácsról, törvények szabta korlátok miatt semmit sem is szólottunk, sőt általában elejétől fogva feltettük, hogy oda a románok és szászok elfognak menni, s ezt többször el is mondtuk. A mi pedig patroniumunkat illeti, ezzel úgy hisszük román atyáinkfiai nem valószínű; mindig egyenesek voltunk iránunkban, nem tettünk úgy velük, mint a „Herm. Ztg.“, a mely a múlt évben az egész román nemzetet erdőgyújtókatónak, bűnpredálóknak nevezte, most pedig ugyancsak keni a kerekét minden alkalommal.

Mi nem gyűlöljük őket, szerelmesek sem vagyunk beléjük; nem atkozunk a csüggedés miatt, sem diadalmamórnak nincs, hogy attól ittason esőködössük ma — a lá „Herman. Zeitung“ — azokat, kiket tegnap kigunyoltunk. Civilisatorok sem vagyunk; ezek nem magyarul beszélnek.

Mi mindig egyenesen kimondottuk, hogy szempontjaink a románokétól különböznek, de Erdély nemzetei közt mindig legkevésbé éppen a románoknak tudtuk fel, hogy törvényeinkhez nem ragaszkodnak.

Mi szigorúan ragaszkodunk álláspontunkhoz, nem kiméltük azokat, kiknél anarchicus és igazító irányt láttunk, de tudunk méltányosok is lenni ott, a hol kellett úgy a románok, mint a szászok iránt s meg adtuk nekik, a hol felfogásunk szerint igazságukat beláttuk, a nélkül hogy valamely patronatust akartunk volna fölöttük gyakorolni. Vitatkoztak ők velünk, s mi velük, lapjainkat, érveiket olvastuk, lapjainkat szintén igen sok román olvassa, csaknem minden olvasó egyetért a „Közlöny“t, s így szólnak hozzájuk elméleteinkkel, a nélkül, hogy azoknak elfogadását reájok erőszakoltuk volna. A patronatus jogát a „Herm. Ztg.“ úgy is anticipálta már egy idő óta, miért nyulnánk mi gyöngök oly hatalom után, mit ama nagy tekintetű s befolyású lap elmulajdonított?

Ha a szegény, az üldözött, a hasonló irányban jót cselekedvén, házána annak menhelyet nyújtván, ezáltal érdemessé teszi magát arra, hogy a nagy tekintetű „Herm. Ztg.“ őt patronuskodónak nevezze: úgy mi ezt a szászok azon fiai irányában érdemeljük meg, a kik az összes szász irodalomban nem kaptak egy hasábot polgári szabad véleményük kimondására, s kénytelenek voltak e részben lapunk szíves jó indulatát venni igénybe.

A szebeni lap elmélkedésének élére legyen szabad csak annyit jegyeztünk meg: volt idő, midőn a világ megváltozása csak tizenkét tanítványával maradt; de tana mégis győzött, mert igaz volt az: a melyt ami hirdettünk, azt tíz milliónyi lélek vallja a magyar királyságban, s azon túl Európa minden

alkotmányos nemzete. Így minket goromba gunyjaival a „Herm. Ztg.“ bizony el nem fog csüggesztetni.

A mi e lap Achilleshez kötött hasonlatait illeti, arra a „Körünk“ újdonsági rovatában, oly ügyesen felel, hogy magunk mit sem adunk hozzá, hanem átveszszük ide, a mint következik:

A „Herm. Ztg.“ egyetlve a „Sieb. Bote“-val, idei július 13-ki számában a „Közlöny“-re támad, s végül őt és elybarátait (t. i. a magyarokat) Achillessele párhuzamítja. Nem kívánunk kesztyű-felvest anticipálva, f. lapársunk szükségteken általmára kelni, hanem jogosultnak érezzük magunkat az Achillesképet jobban feleplezni. Achilles nem azért vonult vissza hajójára, mert a görög sereg előtt vezéri szerepet nem játszhatott, hanem neutralis állást foglalt, mivel fegyverrel szerzett osztályrésztől jogtalanul megfosztatott, és mert meg akarta mutatni, hogy egy maga többet ér, egész hadseregénél. S valóban: az Achill nélkül ostromot kezdett had kudarcot vallott. Hasztalan kérélték több a legerősebb hőst, hasztalan öltöztették Achilles fegyverzetébe Patrokloszt: a görögök támadókból támadókká váltak, hőseik megsebesültek, hajójukra az ellen tüzet vetett; s végre is egyes egyedül a megengesztelt Achilles dardája vala képes a diadalmas ellent visszaverni.

Országgyűlési tudósítások.

Nagy-Szeben, július 16.

Csak röviden írhatok, hogy a postáról el nem késsém, de csakugyan tüzetesebben kiadom értesítésemet a mai ülésről, mint a hogy azt küldött telegrammunk hozhatta.

Ma reggel 9 órakor isteni tisztelet volt, előbb az evangélicusoknál, azután a piaci főtemplomban, hová a magyarok közül is néhányan jelentek meg.

A szászok előbb saját templomukba mentek tömegesen, azután a piacra, hová a románok is megjelentek; a szászok fekete frakkosan, magos tetejű kalappal; a románok is részint hasonlólag, részint kaputosen és kerek kalappal voltak öltözve; Groisz Gusztáv kormányzóki tanácsos, gr. Beldi György, gróf Nemes János, Lászlófi Antal szamosujvári polgármester tinnepélyes magyar öltözetbe kard, a többi megjelent magyar fekete magyar-kabá, kerek kalappal.

A templomi tinnepélyek bevégeztével a gyűlés helyül kijelölt terembe előbb gr. Crenneville lépett be hadsegédével s át haladtak egy mellék szobába; őt követték gr. Nemes, gróf Beldi stb. A nagy többség szász és román a középben foglalt helyet; az elnöktől balra 23 román, köztől az érsek, Dobra püspök, Cipariu, Bran, Boheczel Sándor, Aldulian, Mán Péter, Vajda László stb. A jobb oldalon az első székekben egyedül gr. Beldi, a másodikban egyedül Lászlófi s az ugyan ez oldali határolt székekben 6 román lelkes, továbbá László és Herberg Mihály foglaltak helyet; gr. Nemes és Papp László a trón baloldalán, Groisz pedig a jobb oldalon.

A tagok így elhelyezkedvén Crenneville gróf minden meghívás nélkül hadsegéde kíséretében a terembe megjelent; ekkor kormányzóki tanácsos Groisz egy kezeiben lévő levél ezimborítékát olvassa fel, előbb magyarul azután németül és oláhul, ezzel felbontva azt előbb a német szöveget s csak azután a magyart és végül a románát olvassa fel. Ez irfiban ő Felsége az országgyűlést hívja össze. Ekkor gr. Crenneville német nyelven néhány szót intéz a gyűléshez s felszólítja azt, hogy tenné le a fogadást az általa bémutatott elnök kezébe, ki maga részire ezt már nála letette, hadsegéde kíséretében eltávozik. Ezt követve Groisz ur rövid beszédet tart magyarul és németül, a mit oláhul is tolmácsoltatván felszólítja a 6 fiatalabb képviselőt a jegyzői helyek elfoglalására, kik az asztal körül helyet foglalnak.

Ekkor az ideiglenes elnök felszólítja a tekintetes rendeket a fogadás tételre; a románok szólni akarnak, de Groisz ur közbe szól

„keine debatt“. Saguna pedig így szól „nach der Geschäftsordnung.“

A formulare felolvastatik, valamint az országgyűlési tagok névsora, és helyén mindenki nemzeti nyelven a fogadalmat kimondja.

Ekkor Groisz kormányzóki tanácsos a képviselőket küldöttségre a királyi biztoshoz; s az általa ajánlottak, kik közt az érsek és Lászlófi is jelen vannak, gr. Beldi György vezérlete alatt eltávoznak; vissza térvén nem sokára azon izennel, hogy holnap reggel 10 órakor fogja királyi biztos őmltga az országgyűlést megnyitni, gróf Beldi György küldetése előadása után megjelentetett és „hoch“-oztatott, valamint a fogadalom alkalmával gróf Nemessel együtt.

Kormányzóki tanácsos Groisz Gusztáv ur végül felhívja a t. Rendeket holnap 10 óra előtt jelenni meg a végett, hogy 10 órakor küldöttség mehesen gr. Crenneville ő nagy méltóságához; ezzel a gyűlés eloszott.

A karzatok és páholyok nőkel, férfakkal voltak telve; az utóbbiak közt Tisza Kálmán és gróf Andrássy Gyula.

Nagy-Szeben, július 16.

Ma 9 $\frac{1}{2}$ órakor az ideiglenes országgyűlési elnök és a tegnapi tagok jelenvén csak meg a teremben, a jegyzőkönyvek német, magyar és oláh nyelven megállítatván, az elnök a ma megjelent Popu Makedon g. e. esperest fogadási bevétele után a tegnapi küldöttséget felkéri, a királyi biztoshoz az országgyűlés megnyitása végett meghívására, melylyel távoznán, későbbre visszatérére és elnöke gr. Beldi György ő exolja által jelenté, miszerint a királyi biztos ő nagyméltósága nem késend a megjelenéssel.

Néhány percig szünet; ekkor felhangzik a terembe az épület előtt a Disznódi-utczában tisztelettel felállított sorkatonaság trombita riadója, melynek kíséretében érkező a nagyméltósága be a terembe, s fogadására sietett gróf Nemes, a g. e. érsek Sulcz és g. n. e. püspök Saguna ő nagyméltóságuk, Rosenfeld Lajos ministeri osztályfőnök, lugosi püspök Dobra urak, úgy több hozzájuk csatlakozott papok és világiaktól követve.

A kir. biztos ur ő nagyméltósága levett főveggel, királyi magyar diszruhában megjelven, a trón előtt foglalta állást, jobbról mellette kísérelő Pap László alelnök ur állván.

Megemlítvén, hogy ő Felsége kir. biztossá nevezvén ki, ő Felsége nevében az országgyűlést megnyitja, felhíván a trónra, egyuttal a királyi főveget is fejére tévén, a trónbeszédet elolvassa. A mennyire felfoghattam, ennek lényege: hogy dicső elődje V. Ferdinánd magyar király ő felsége, úgy Ferencz Károly főherczeg ő fensége, részére lemondván, trónra lépett és a pragmatice sanctionhoz ragaszkodik, mindazon szabadságokat, immunitásokat, törvényeket és jogokat, melyeket elődei biztosítottak Erdély nagy fejedelemsége részére, épségben fentartani igéri.

Trónra lépte óta ez az első hongyülés Erdélyben, a trónra léptekor fölmerült szomorú események kényszeríték erős kézzel a kormánygyűlést kezébe venni, míg az alkalmas idő elérkezé birodalmának óhajtott alkotmányt adni, melyet a 20-dik oktoberi diplomájával kívánt megállapítani és az alapörvények által szabályozni. Azonban a Leopoldi hitlevél megtartását a közbejött tények lehetlenné tévén, azt figyelembe nem veheti. Az alkotmány valósággá teljesülhetése tekintetéből Erdélyt felhívja az osztrák öszbirodalmi tanácsba részvételre, hogy így az igért alkotmányt biztosító hitlevele kiadása egész birodalmát illetőleg megtörténhessék, mely okból ezen kérdések meg kell oldatnia. Ajánlja az oktoberi diploma és februári nyilatparancs törvénybe ígatását, az uniót törvényszerűleg létre nem jöttnek nyilvánítja. Ezután az ösmert királyi előterjesztvényeket illető törvényjavaslatokat adja elő, kilitásba helyezvén ezeken kivül még másokat is, és higgadt és összhangzó tanácskozást ajánlván, biztosítja a gyűlést felséges kegyelméről.

A trónbeszédet ezután ideigl. országgyűlési elnök Groisz Gusztáv ur őmltga magyar, és Aldulian János főkormányzóki tanácsos ur román nyelven olvassák fel, a német szöveg, mind három nyelven megjelentetett, a román pedig a régén háromszoros sze treaszkeval, és azután háromszoros hoch-al tiszteltetett meg. Ekkor a királyi biztos őmltga a

trónról lelépve, a királyi főveget leveven és magát meghajtva, a teremből a meghívó küldöttség és elfogadók, úgy az utazára érve a katonai zenekar kíséretében a tisztelő sorkatonaság előtt szállására távozik.

Ezután elnök az ülést befejeztetnek nyilvánítá, és a jövő gyűlést holnap 10 órára tűzte ki, miközben Saguna András g. n. e. püspök önmaga felszólalván, miszerint ő cs. kir. apost. Felségének hálafelet intézték; Ranicher Jakab főkörmányszéki tanácsos és nagyszombornai követ kért szót és örvend is nagy szavakban, hogy a mai napot, mint a világosságnak napját üdvözölheti, mondván, hogy fájdalom a padoknak egy részét tirszen látja, de azért szavát azokhoz is intézi, kiknek azok fentartva; ohajjja, miként, ha még nem is érkeztek meg az illetők a terembe, a leendő tanácskozáskor higgadtan és összhangzólag folyjanak, az előtte szólónak pedig viszonozza, mikép a verificáció megtörténte utánig az országgyűlési ügyrendszabályok 7. §. szerint indítványt nem lehetvén tenni, azt akkorrá halasztani javasolja; miben a gyűlés belegegyezvén 11¹/₂ órákor eloszlott.

Gyorsírói tudósítás

1-ső ülése, júl. 15-én.

A szentlélek meghívása után, mely isteni tiszteleten a katolikus templomban Haynald püspök, a szász templomban pedig Binder superintendens celebrált, 11¹/₂ órákor az erdélyi főkörmányszék Crenneville Folliot gr. ö. nm. számos országgyűlési tagtól kísérvé az országgyűlési tisztelettel megjelent s addig míg az országgyűlési tagok helyt foglaltak, az elnöki szobában időzött Magyar és székely orsz. gyűl. tag egy sem jelent meg, csak három regalista foglalt helyet, ugyanis: Nemes János gróf főkörmányszéki alelnök a kormány férfiak sorában, Béli György gr. a pénzügyi igazgatóság elnöke, s az örmény származású Lászlófi Antal szamosújvári főpolgármester.

A szászok és románok nagy számmal jelentek meg, az előbbieket zöme a reichsrath miniatúrjában épült és berendezett terem centrumát foglalta el, míg a románok nagyobb része a centrum hátulsó részén kívül még bal oldalt is ült, úgy hogy a jobb oldalon csak 3 román 3 szász és Béli gróf ült.

A huszár díszöltönyben megjelent főkörmányszék ö. nm. szász. gy. teljhatalmu kir. biztos ur általi bemutatásom következtében a felségnek kir. főkörmányszék általi ideiglenes országgyűlési alapszabályok értelmében reám ruházott országgyűlési ideiglenes elnökséget elfoglalom, eröm gyűgységét és feladatam nagyságát tekintve, aggodalommal teszem ezt. — De bízva a tek. képviselő testület szíves elnézésében szintugy, mint meg lévén győződve arról, hogy a tek. képviselő testület teljes feladatam megoldásában büles és higgadt tanácsával éltetni és a mindnyájunk által egyformán ohajtott közczélunk, mely legkegyelmesebb fejedelmünk legmagasb várakozásának és szeretett hazánk jólétének előmozdításában áll, létesítését teljes erőből munkálni fogja, ő cs. k. Felsége iránt tartozó — törhetlen hűség és szeretett hazánk iránti hű szeretet érzetéből azon komoly elhatározással kezdem meg elnöki tisztemet, hogy ennek viselése ideje alatt a legf. megállított ideiglenes országgyűlési alapszabály és ügyrendtartás értelmében s határai között a tanácskozás alá jövőd tárgyak szabad megvitatását legkisebb részben sem gátolja, a tek. képviselő testületnek a közjó előmozdítására célzó törekvéseit hatáskörömhöz képest a tölem kielthetőkben elősegítem, teljes tisztelettel kérvén a tek. képviselő testület, mikép kölcsönös előzetkenység és egyetértéssel folytatva magas föladatainak megoldását ideigl. elnökségem alatti tanácskozási rendén magas bizalmával megtisztelni méltóztatnék. — Végre azon lellem mélyből eredet ohajtatandó tanácskozásaink minden e hazában levő nemzetek és vallásfelekezetek teljes megnyugtására oly kifejlődést nyerjenek, mely a késő maradékokat a jelenleg élő nemzetek képviselő testülete iránti haladatos megemlékezésre kötelezze.

Ezután elnök felhívja az orsz. gyűl. leg-

fiatalabb hat tagját, hogy az ideigl. jegyzőit tisztelt elváljalják és helyüket azonnal el is foglalják. Műtán csupán román és szász jelentkezett, hatodiknak Lászlófi csatlakozott hozzájuk, habár az orsz. gyűlésnek képpen nem fiataljai közé tartozik.

Erre elnök felhívja magyar és német nyelven (románul az ország gyűlési tagokat valamelyik főkörmányszéki tanácsos által adja elő) hogy az ideigl. alapszabályok értelmében a fogadást kezébe letegyék s felolvassván az esküformát, mely így hangzik: „önök, mint képviselő testület tagjai eskü gyanánt fogadást teendnek ő cs. kir. ap. felségéhez való hűség s engedelmség, a jelen ideigl. országgy. alapszabályok megtartása és kötelesegeik lelkiismeretes teljesítését iránt ő felhívja az országgy. gyűl. tagjait, hogy fogadásukat szóval kijelentsék. Erre egy szász megjegyzi, hogy mindegyik felszólított orsz. gyűl. tagnak ki kellene lépni és a fogadást az által erősítse, hogy az elnöknek kezét adjon. — „Mint az a reichsrathban szokás” mondja közbe egy másik szász atyánkfi. Saguna püspök a házszabályokra utal, elnök kijelenti, hogy azokban erre vonatkozó határozat nincs, s mint hogy többen kiáltják: „csak vitát ne kezdjünk!” végre a szóvali fogadásban allapodtak meg. — Hangos „hoch”, se treasca és éljenzés követte Nemes és Béli gr. és Lászlófi „fogadom” nyilatkozatát. Ez után a ház Béli gr. vezetése alatt küldöttséget intézett a kir. biztos ö. nmhoz kérés, hogy mikor szándékozik az orsz. gyűlést ünnepélyesen megnyitni. Az izenet holnapi tíz órára szól. Elnök meghívja az orsz. gyűl. tagjait holnapi 9¹/₂ órára az ünnepélyes megnyitásra. Az ülésnek ezzel vége volt.

Holnap délutáni 4 órára valamennyi orsz. gyűl. tag a kir. biztos ö. nmhoz van ebédre meghívva.

Egy hang a nevelés érdekében.

Szent kötelességet vélek teljesíteni, midőn több tanítótársaim nevében a nevelés szent ügyének előmozdítását célzó igénytelen soraimnak közlése végett, a tisztelt szerkesztő ur szíves engedelmségéből becses lapját igénybe venni bátorodom.

Mint a n.-enyedi ev. ref. egyházmegyében működő tanítók, az emberiség, a nemzet végig izzadó napszámosai, kik egész erőnköt s életünket a nevelés és tanítás szent ügyének szenteltük, még a múlt év jún. 14-én tettünk volt egy kísérletet évenkénti rendes tanítói értekezletet megtartatásának kieszközlésére, egyházmegyénk részletes sínatához nyujtván be eziránti alázatos folyamodásunkat.

Kérelmünk a részletes szent zsinat által a múlt évi Déván tartott szent közszinatra fölterjesztvén, ott örömmel fogadtatott s azonnali egy lelkesekből, tanítókból s a polgári renden levő urakból összeállított vegyes bizottság is neveztetett ki egy általunk igen tisztelt lelkes ur elnöklet alatt, mely a tanítói értekezletet megalakítsa. Ezen reánk nézve üdvös intézkedésnek tudomására jutván, a legszentebb öröm szállta meg kebleinket, azon édes reményről áthatva, hogy nemcsak a megérkezék az idő, melyben a nevelés terén nemcsak veritékező munkások lehetünk, hanem az iskolai por s tanítványaink zajongása között lankadt lelkierőnk megújítása, sziveink nemesítése, felvidítása, tehetségeink képzése tekintetéből időnkint barátságos összejövetelt s értekezletet tarthatunk.

Azonban midőn ezen előleges jószándékú intézkedést szívnk mélyből fakadt legszentebb örömmel üdvözöljük; midőn tanítói osztályunk s ezzel együtt a nevelés szent ügyének felvirágozó jövője egyelőre is annyi édes kimondhatatlan érzéssel töltene el kebleinket: nem mulaszthatjuk el azon fájdalomunkat egyszersmind kifejezni, melyet örömről hangolt szívünkben a mindjárt esztendő minden további eredmény nélküli hasztalan várakozás okozott.

Valjon mi az oka ezen hosszas halogatásnak? mi az oka, hogy mi egy rendes barátságos összejövetelt még nem tarthatunk, hol egymás közt iskolai tantárgyakról előleges elkészülés után tanácskozzunk, feladott vagy kitűzött pontok felett szoros vizsgálatot tartunk, hogy így értelmileg kölcsönösen okuljunk és gyakorlatilag haladjunk, az iskolai tanítás széles és még sok helyen töretlen mezején, s így a tanítói és nevelői igen nehéz, de magaslatos hivatás iránt egymást lelkesedéssel betöltsük, hogy így mi, kik építeni vagyunk hivatva, magunk is építsünk, a szívet, lelket vidító s tetterőre segítő eszmekörök által?

Valjon mi vagyunk-e okai, vagy más ismeretlen tényezők folynak be forró ohajtatunk teljesülésének akadályozásába? Legyen bár ki vagy mi, annyi bizonyos, hogy a mindenkori eltűnő üdvös és szent iskolai ügynek kiszámíthatatlan kárt és hátramaradást okoz az iskolák életének e legfőbb feltétele, a tanítói értekezlet rendezésének e mód nélküli halogatósa.

Igaz, hogy még gyengék vagyunk önállólag tanácskozni a nevelés nagy munkája felé; de mi a legkevesebb elme sem képes az emberi lelket minden oldalról, minden nyilatkozatában és irányában önerején felfogni, megismerni: addig a legkevesebb tevékeny elme talál gyakorlat közben valami jót és életrevalót.

Magától senki sem találhatja fel magát a közhivatalkodás minden ágában; tanácsra, példára van szükség, hogy magát tájékozhassa, s a feltalált uton sikerrel haladhasson.

Eppen ezért nem is akarunk mi magunkra önerőnkön e nehéz munkához kezdeni, hanem egyházmegyénk tisztelt lelkeszeivel egyetértve, hogy így mint képzetesebb s a tudományok magasabb fokán állók társaságában mi is minél nagyobb tökéletességre emelkedhessünk.

E célból és ily módon kívánjuk mi a tanítói értekezletet felállítani. De nem is lehet a tanítói osztály további magas kiképzésére és ebből kifolyólag a nevelés terén célravezetőbb és nagyobb fontosságú módot gondolni ki a nép sikeresebb nevelésére, mint egy lelkesekből és tanítókból álló vegyes társulat felállítása.

Mert ugyanis mi a népek boldogságának alapköve? Mi teszi virágzóvá a gazdaságot, tudományt, kereskedést s több más ily nemű hasznos intézményeket? Nem de a társulatok alakulása-e? Igen! a társulatok alakulása, összetett erők működése, egyetértés, kölcsönös bizalom és gyámolítás, a szellemi és anyagi tehetségek egyesítése főköllékei az emberi előhaladásnak; ez tette gazdaggá Angliát, mitvelté Német, Franciaország és más országokat; ennek köszönheti Poroszország nevelés ügyének felvirágozását, ennek köszönhetjük a kereszténység elterjedését is. (Vége követk.)

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

— Dobokamegye választás. Ikld- és székijárásában a követválasztás szintén végrehajtott. Műtán itt a bizottságban a románok túlnyomólag voltak képviselve, nem mondhatjuk, hogy a nép tudatlanságával guny atkarunk tűzni, midőn közreadjuk a választott névsorát, s abban a választott Sipotariu nevének egy sereg változatát, a melyből világosan látszik, hogy itt a nép nem saját meggyőződéséből — mert hisz azt sem tudta, kit választ — hanem a sugók után szavazott. A sugók oly nagy szerepet vittek, hogy végre egy sugót, ki tulvitte agitatioját, maga a zsan dár távolított el. Voltak a választók közt, kik a sugott nevet elfeledve, a bizottság előtt bizalmas nyilatkozatokkal tettek. Egyik így szavazott: „muntele Tataru, ke am si ujtát”; a másik: „nitse jeu nu stiu kum tyame”; a harmadik: „kare vreu si helealtu.”

Egyébiránt az igazat itt is nagyban folyt, s a reggeli templomozás után a lelkesek mindent elkövettek a szavazók kapacitatiojára. Különben a választás elég esendesen folyt le. A névvariatioakat, és a szavazatok számát érdekes lesz a jegyzőkönyv szerint közreadni, a mint következők: Sipotár Jún 941, báró Bánffy Dani 222, Jún Sipot 30, gr. Bánffy Dani 4, Bánffy Albert 1, Bánffy György 1, Pap Jún 1, Sipot Jún 42, Typotár Jún 1, Sipos Jún 10, Sipot Jún 4; Csipotár Jún 11, Sipor Jún 1, Szoponár Jún 1, Sipot Jún 11, Sipot Jún 5, Ober landes finaz commissar 1, Krach 1, Csipont Jún 1, Sipetor Jún 1, Seputár Jún 1, Sipost Jún 1, Jún István 1, Sopotár Jún 9, Sepotár Jún 1, Cipot Jún 3, Cipot Jún 1, Csupetár Jún 1, Sipoty Jún 1, Sipot Jún 1, Sipos Jún 4, Sip Jún 1, Hossz Jún 1, érvénytelen 51.

Bethánia, július 10.

Kedves dolgot remélek cselekedni, a midőn önt a ns. Kolozsmegye 4-dik választókerületé föhelyén P. Kamarason történt követválasztásról értesítem; de mielőtt ezt tenném, engedje meg nekem a követválasztást megelőző eseményeket felemlítenem. A mint tudva van g. e. érsek Solutiu Sándor a g. e. eszperesekhez egy körözvényt bocsátott, felszólítván őket, hogy a román intelligentiával egyetértve jelöljenek ki minden választó-kerületben egy egyet, a kinek nevét a templomban minden lelkész azon okból fogja felolvasni, hogy a románok arra és nem másra szavazhassanak. Ezen körözvény nyomán nálunk is a lefolyt hó 18-án a g. e. lelkesek esperes Albon elnöklete alatt Nagy-Sármason tanácskozást tartottak s a jelen levő 20 lelkesből 17 Hosszu József urat, 2 Fekete Jánost, 1 pedig Moga Demeter urat akarta követnek megválasztani, mint mindenütt ugy itt is a többség győzött, a lelkesek szétszórtak, azon meghagyással, hogy a népet az iránt informálják, mikép Hosszu József szavazzanak, a mire ugyan szükség nem volt, mindenki előtt ismeretes lévén a Hosszu József név. S valójában ezen kijelölésnek mindenki örvendett, miután Hosszu József köztiszteltben álló férfi, és hogy

a 3 lelkész nem akarta ötlet, nem azért tettek azt, mintha nem szeretnék Hosszu Józsefet, hanem, mert kettő esperes akar lenni, az pedig Feketétől sokat függ, a másik pedig Moga Demeternek sógora. Ha jól vagyunk értesülve, ezen kijelölésnek egy igen tekintélyes állású román nagyon ellene volt, azért mindent meg tett H. J. megbuktatására s csakhamar Moga Demeter ur személyében kapott is egyént, a kit fölléptessen (itt megemlítendőnek vélem azt, miszerint M. D. még május 27-én megegyezett H. J.-fel abban, hogy M. D. lépjen föl az 5. választó-kerületben, a mire nézi a szükséges lépések meg is tevődtek). Mint mindenütt, ugy ezen választó-kerületben is a román lelkesek a választás előtt napon még egyszer gyűlést tartottak, ezen gyűlésen jelen volt M. D. négy missio nariusával, ugy szintén H. J. is, mielőtt a tanácskozás megkezdődött volna, M. D. ur esperes Albon urnak egy levelet adott át, a melynek rövid tartalma a következő: „A cél az, miszerint a kolozsmegyei 4-dik választó-kerületben M. D. választásának meg követnek, azért abban az esetben, ha Hosszu József választatnak meg, mind az esperes, mind pedig azon lelkesek, kik H. J.-et pártolják, a reájok háromlandó kedvetlen következkéseket magoknak tulajdonítsák. Ezen levél elegendő volt arra, hogy a családok lelkeseket visszarassza a H. J. választásától. Mialatt az esperes ezen levelet a tekintélyesebb lelkeseknek fölolvasta, thordamegyei szolgabíró M. L. az összes papsághoz és összegyűlt néphez ezen beszédet tartotta: „Testvérek! Négy-száz éve, hogy a magyarok bennünket nyelünköl és vallásunktól megfosztottak és a leggyalázatosabb rabigában tartottak, ezt ő Felség megokálván, ettől megmentett; szükséges tehát és méltányos is, hogy mi is ő Felséget segítük a magyarok ellenében, minthogy pedig ez a leendő országgyűlésen fog megtörténni, azért nagyon kell a románoknak ügyelni arra, miszerint oly egyénekkel választanak követeknek, kik a magyarokat léleköl gyűlölik, mert csak ezek képesek a románokat pártolni, csak ezek képesek megakadályozni, hogy a robotot újból vissza ne állítsák — a mire a magyarok jelenben törekednek — s kimondja, miszerint egy ilyen az ő testvére M. D., a kinek tudományára, karakterére és becsületességére Európának akármelyik nemzete büszke lehetne; elmondotta, miszerint M. D. egy hajnali csillaga a románoknak, a ki őket a sötétségből ki fogja messiasként vezetni, s ki a leendő országgyűlésben ki fogja eszközölni, hogy a haza minden lakosa anyagilag és szellemileg legyen egyenlő; (de azt jónak látta el nem mondan, mit tett M. D. 1861-ben a szébeni gyűlés jegyzőkönyvével?) Csodálkozik, hogy mikép lehet valaki oly szemtelen, miszerint egy ilyen egyénnel, mint az ő édes testvére M. D., a követtség elnyerésében vetélkedni bátorodik, s ha van valaki, azt nemzetárulónak, azt magyar szöldbán levőnek nyilatkoztatja; azért egy ilyennek elmellőztetését indítványozza, komolyan intve a jelen levőket, hogy ha javukat akarják, ne másra, csak is M. D. szavazzanak.” Ezen beszédre nem kell commentár.

Ha magyar lesz a másik követjelölt is s hallotta volna ezen lázító beszédet, vagy megütötte volna rá a gutta, vagy pedig beszéd helyett másképp felelt volna; de Hosszu József ur catoi hidegvérűséggel megmagyarázván a leendő országgyűlés teendőit, előadván, miszerint az 1848-diki országgyűlés felszabadítván a népet s a birtokosok annak nyomán a kárpótlást kikapván, a robot visszaállításáról szó sem lehet, megmutatta, miszerint nem magyar ellenségek szükségeltetnek román követeknek, hanem olyanok, kik a haza boldogságát, az egyetértést és törvényességet hordják szívükben, mert csak is így remélhető a béke, a jólét, az egyetértés és a szabadelvű alkotmány megvédése; megmutatta, miszerint nekik M. D. ellen csak annyiban van kifogása, mert gubernialis secretarius lévén, kénytelen a kormány érdekét pártolni; az pedig bizonyos, hogy más a románok és más a kormány érdeke; a jelen levőkön látszott, hogy nekik a beszéd tetszik, de látszott az is, hogy ők a mit tesznek, parancsolatból teszik. Erre alsó-zsuki lelkész Pap László előadta, miszerint H. J. méltóbb M. Demeternél, mert a románokért mind anyagilag, mind szellemileg többet tett s meg van győződve, hogy az országgyűlésen is többet tenne, mint M. Demeter, mert nem áhitozik a kormány kegyeire, miután elég vagyonos arra, hogy függetlenségét áruba ne bocsassa. De minthogy nekik megparancsolták, (itt kiigazította, „tanácsolták”) hogy Moga Demeteret válasszák meg, tehát ők, mint családok, kénytelenek M. D.-re szavazni. Ezek a szavak a bizalmat a maga eredetiségében tolmácsolták.

Ezen bizalmi szavazat után a lelkesek magán tanácskozást tartottak, s miután az esperes előadta, miszerint illő helyről fel van szólítva, hogy a kellemetlen következkések elkerülése végett nem H. J.-ét, hanem M. Demeteret válasszák meg: annak okáért arra

szólítja fel a lelkészeket, hogy vennék méltó figyelembe a már előbb felolvasott levelének tartalmát, s H. J. megválasztásával nem daczoljanak a kormány rendeletével, mert legyenek meggyőződve, hogy H. J. mint okos ember, nem is fog a lelkészekre neheztelni, miután minden a mit ők tesznek, kényszerítés következménye. Igen, H. J. nem fogja ezen óriási következtetéseket rosz neven venni, de mit fog mondani erre a jövő nemzedék, mit fog mondani a mívelt világ? vagy mindezek semmit sem érnek? A lelkészek engedve a szűkségnek, elhatározták Mógára szavazni. De kérdés, hogy lehessen a népet cápatáncolni? Erre resolválta magát a katonai lelkész Moldován János, a ki ugy is Feketét akarta követnek megválasztani. Másnap azaz június 30-án P. Kamaráson isteni tisztelet tartott, s azután az irt lelkész egy hathatós beszédben megmutatta ezen választó-körrel boldogságát, mely abban áll, hogy egy oly egyént választat meg követnek M. D. személyében, a ki meg fogja akadályozni, hogy a birtokosok a robotot ne állítsák vissza, és ki fogja eszközölni, hogy a curialisták is szabadduljanak fel, és hogy sehol se legyen commassatio, a hol pediglen megtörtént, hogy félbontassák, egyebet is mondott, hanem én nem hallgattam tovább. Ezen beszédnek meg volt az eredménye, sokan szavaztak Mógára; de meg volt az is, hogy curialisták Méhesen megtámadták a szolgálatot, és hogy Velkérén a commassatio folytatását megakadályozták, azért esendőörök küldtek ki. S ki szenyed? a nép, s megint a nép, a midőn a félrevezető lelkészt bizonyosan egy esperesti méltósággal, a mire igen is vágyik, megfogják jutalmazni. Et haec olim meminisse juvabit. A lelkészek külön kezdték cápatáncolni a népet, megmondván, hogy a ki nem szavaz jelöltjökre, azt nem fogják eltemetni, és ezen ninesen mit csodálkozni, mert finis sanctificat media, azaz ők ezáltal megakadályoztatták, hogy H. J. ne legyen követ, és így a lelkészek megmenekedtek azon kellemetlen következtésektől, a mikről említett tesz az említett levél. De mindezek nem vezettek célra, mert az első nap H. J. szinte annyi votumot kapott, a hányat M. D.; annakokáért még más szerhez is kellett nyulni, és ez volt a következő: M. D. csakugyan a templom előtt kimondotta, miszerint H. József nem is született román és nem is pártolja a román ügyet, mert ime a magyarokkal ő is lélepett a hivatalról. A kik ismerték Hosszu József szülőt, már pedig sokan ismerték azokat, kaczagták, tudván azt, hogy azok a magyar nyelvet nem is beszélték, hibáztatni lélepetését ez már több a többinél; mert miért lépett le Hosszu József, azért, mert nem akarta mint eszköz behozni azon megyei repraesentatiót, mely szerint Kolozs megyében a 120.000 román 19 egyén által van képviselve, itt elmondhatni a szentirással: „Bocsás meg Uram nekik, mert nem tudják mit cselekesznek.” Csodálkozni-e tehát, ha ily bűntudat után Hosszu József nem lett követ? nem, és megint nem. Mi csak azon csodálkozunk, hogy ezen előzmények után hogy mondhatta Moga ur a 4-dik júliusban tartott bizottmányban, miszerint ötlet a 4-dik választó-körrel élethosszat mindig meg fogja választani követnek?

Ezzel belenne fejezve rövid leírásom, ha önkénytelenül nem tűnnék fel azon kérdés, miért kellett Hosszunak elelni a követséget? Hosszu József vagyontát áldozza és áldozta fel a román méltóság és jobbált előmozdítására, a mit ellenfele nem tett. H. J. elvei tulnyomólag román érdek képviselő. A kormány érdekét nem mozdította elő ezen eljárás; mert ha itt M. D. ur volt pártolva, akkor Maroszekeken is arra kellett volna birni a románokat, hogy nem Stojkára, hanem a kormányjelöltre a főtiszre szavazzanak, vagy azt akarták mulhatlanul, hogy magyarellenség menjen az országgyűlésre? Itt sincs célz érve, mert ha csakugyan a magyarokat bosszu vezetné, miután mindenki inkább szereti önmagát, mintsem gyűlöli ellenségét: akkor az országgyűlésben ha a magyarok a szászokkal kezefognak, mit fog használni a magyar ellenes követ? Semmit, mert a többség határoz; már pedig a magyaroknak a szászokkal meg van a többség, s legyenek a románok meggyőződve, hogy a szász soha se taszítja vissza a hozzája közeledő magyar kezét, miután általa csak nyerhet, de veszíteni nem veszíthet, a midőn a román barátság neki csak is áldozatjába kerül; mert habár a román status-férfiakról sokat fellehet tenni, azt még sem hiszszük, hogy ők a fuudns regiuson levő románok megsemmisítésével a szászokkal kezefognak, kik a románokat ott már is mindenből kizárták.

M. L.

KÜLÖNFÉLÉK

— Szebenből jul. 14-ről írja a „Herm. Ztg.“: „Ma számos bemutatások történtek királyi biztos, főkörmányszéki elnök és altábornagy gróf Crenneville ur előtt. Fél 12

órakor jelentek meg a szász követek, ispanhelyettes és szebeni követ Schmidt Konrád ur által vezette, ki erőteljes beszédében határozottan kijelölte a szász nemzet álláspontját, a jelen fontos helyzet közepette. A beszéd hatalmas „hoch“-al végződött, melyre kir. biztos ur méltóságoslagosan felelt. Nevezetes, hogy a szász körüli követekhez utólagosan gróf Mikos Benedek ur is csatlakozott, valószínűleg megfontolván, hogy neki, mint Hétfalva követének a brassói districtből, szintén jelen kell lennie a szász követek bemutatásánál. Ő méltósága a szász követek „hoch“-jaihoz erőteljes „ellen“-eivel járult. — A szász követek aztán az ideiglenes országgyűlés ideiglenősként Grosz urnál is tisztelték.

— Folyó hó 15-én fogatta be a helyi városi kapitányság Nyerges Paskuj Vaszit és Enyedi Anikót, mint az előtt néhány héttel a Korbnly ur boltja felverőit. Az eset tudomásra jutása következő: Enyedi Anikó, ki Gy. S. urnál megbízott háziácskél volt, gazdája előtt a háznál történt több rendbeli pénz-elűnések után gyanuba jött. Gy. S. ur éppen egy elvesztett, vagy helyesebben elorzott tallérját keresendő, a nevezett szolgáló ládáját is felnyitotta, a hol a tallért megtalálva, igen nagy bántulatra több rendbeli bolti kelméket vett észre, elrejtve ugyanazon ládában. Ez esetet Gy. S. ur azonnal feljelentette a rendőrségnek. Ez Enyedi Anikót befogatta, ki is sokáig nem akarta bűntársát kiadni. Végül a legszelidebb vallatások után kiadta Ny. Paskuj Vaszit, P. J. ur darabantját. Ez is befogatták, eleinte tagadt mindent; de végül bevallotta, hogy az éji boltfelverést és rablást ő és E. A. ketten idézték elő, minden harmadik befolyása nélkül. E. A. azonban tagadja a szembesítés után is, hogy ő lett volna a boltfelverés részese; de Ny. P. Vaszinál mást megnevezni nem akar. Ez utóbbi állhatatosan marad állításánál, különben már a megszökést is próbálta, de siker nélkül.

— Hunyad megye hatóságától Erdélyből az arad megyei tisztséghez egy levél érkezett, melyben Hunyad megye öszinte részvétét fejezi ki a szárazság okozta szűkség miatt, s miután nálak a gabonatermés kielégítő, felhívják az itteni hatóságot, hogy ez hirdesse ki a nép között, miszerint a munkakereső nép Hunyad megyében részbeni gabonaaaratás, cséplés, ugyszintén bérmeletti kaszálás által naponként 60 egész 80 krig, vagy 20 iteze gabonát magának szerezhet.

— Az „I. Tanuják“-nak írják Erdélyből: „Eppen most hallom azt a hírt, hogy a Vesperatka körüli oláhok a fuscus erdejét maguknak lefoglalták, azt adván okul, hogy 1848-ban az nekik ígértetett. Két század katona indult oda.”

— A brassói újság f. hó 11-iki számában írja, hogy a Bischofheim és Hirsch ház meghatalmazottai, Zichy gr., Ürményi József és Hollán Ernő urak, elindulván Krasznára a Bodza-völgyben a vasútvonal kijelölését megsemlélni, kénytelenek voltak már Uzonban megállapodni, a hegyi patakok áradása miatt, mely több hidat elrontván, ugyanez oknál fogva felhagytak ez alkalommal Bukarestbe utazási szándékukkal is, s visszafordulván Brassóba, onnan a társaság tagjai részént Pestre, részént Bécsbe visszaindultak, kivéve azon mérnököket, kik állomásaikra visszamentek munkálataikat folytatni, melyek eddigi eredményével Pawels főigazgató egészen meg volt elégedve.

— Makfalváról írják nekünk, hogy ott a reformált hitlek upon építendő díszes egyházának alapkövét folyó hó 9-én tették le. Az alapköv letételére útv. Szabó Károlyné Dózsa Lotti kéretett fel, ki szokott ünneppelylel megtevén az első kalapács ütést, miután a kömvészeket illően megajándékozta, s számukra egy vig órát eszközölt, az ünneppelvezető lelkészeket s építézt asztalához meghívta. Az egyház építése gyorsan halad előre. Kívánjuk, hogy szent hajléka legyen az a vallás- és erkölcsös élet fenntartásának s fejlődésének.

— A „Bromberger Ztg.“-nak írják Varsóból ezen sajtóságos esetet: Az orosz kormány minden fáradozása hasztalan volt eddig a titkos sajtók fölfedezésére. Végre 3000 rubel jutalmat hirdetett ki annak, ki őt egy ily sajtó nyomába vezeti. Sokáig eredménytelen maradt ez is. De közelebből egy szűdség bejelentése a redőrségnek egy titkos nyomdát. Megmondta az utazt, a ház számat s előadta, hogy azon ház harmadik emeletében, egy csizmadia-műhelyben, szoktak minden este 11 órán kezdve kiáltványokat nyomni. Miután a 3000 rubel mellett azt is megígérték neki, hogy Oroszország belsejébe szállítják, nehogy bántódása legyen. A rendőrség azon este 11 órakor el is ment a kijelölt helyre, s csakugyan megtalálta a nyomdát. Az összeállított betűkön még friss volt a nyomdasték, kinyomott kiáltványok függtek a szobában kizsáritás végett. De csodálatsképpen egy lelket sem találtak a szobában. A nyomdások, valószínűtlen kevéssel előbb értesülvén, mind elmenekültek, holott a házból ki-s be-

járókat a rendőrség már szemmel tartotta. A csodálkozás még magasb fokra hágott, midőn a motozó rendőrség a nyomdászoba egyik sarkában egy nagy ládat felbontván, abban találta a feladó szedőt megfojtva.

— A lengyel titkos kormány minduntalan meglep azon rendszályaival, melyekben egy nyilvános, s igen hatalmas kormányt utánoz. Ily meglepő tette, a miről Varsóból jul. 8-ról értesítenek: Van Varsóban egy titkos lengyel lap, a „Prawda“, melyet eddig sokan a titkos nemzeti kormány közlönyének vélték. E lapnak jul. 7-én este megjelent száma a nemzeti kormány egy megintését közli egyik cikkéért, melyben a „Prawda“ kétségbe vonta, mintha a lengyel felkelés sikerülne külső intervenció nélkül. Megrovatik a „Prawda“-ban az is, hogy a lengyel ügyben folyó diplomatiái alkudozások a kedélyeket nyugtalanító modorban szokott beszélni. A „Prawda“ szerkesztője megjegyzi, hogy neki fáj e megintés, mert Lengyelország helyzete nem olyan, mint más országoké, hol gyakran egy megintés becsületére válik a lapoknak, de nem fogadja el azon megrovást, mintha kétségbe vonná, hogy a nemzet nem elég erős külföldi segítség nélkül is kivívni szabadságát.

— Reviczky Széver és Zilahy Károly a magyarországi inségere jutottak felségelésére albumot szerkesztenek. A könyv ajánlását Deák Ferencz vállalta magára. A legkitűnőbb írók ígérték közreműködésüket.

— A bécsi Figaro parodiája az orosz elégtételtől a határsértés miatt: „Knutik off örnagy — ugymond ez élezip — a határsértés miatt ötnapi fogságra ítéltetik; örnagy ur azonban nélkülözhetlen levén a hadseregnél, adjutánsa, Wutkissoff fog érte lakolni, ez utóbbinak pedig különös kegyelemből a bűntetés elengedetik; hancem Esaul Hunccfutjev kőzkötana, ki osztrák alattvalótól arany órát lopott, arra ítéltetik el, hogy saját költségén órákulesot vásároljon, melylyel naponként egyszer amaz órát sajátkezüleg fel kell huzni stb.”

— Dietze Károly jeles német műfordító, kinek „Ember tragediaja“ átfordításából német lapokban közreadott töredék közleménye nagy dicséretet s méltánylást aratott, előfizetést hirdet az „Ember tragediaja“ német fordítására. Az előfizetés igen jutányosra van téve, egy példány egy új forint. Az előfizetési pénz a „Pester Damen Mode-Zeitung“ szerkesztőjének küldendő. Ily előfizetéseket Dietze ur számára is már örmest elfogadunk s kézbesítendünk. Figyelemzetjük olvasóinkat e jeles munkára, kik azt német szövegben is birni kívánják.

— Dietze Károly műfordítóhozánk intézett levelében egy esetet ír le, a mely világot vet arra, mennyire ismeretlenek még ma is külföldön irodalmi ügyeinkkel: „Néhány nap előtt — írja Dietze — egykori tanítóm Osterwald Merseburgból (Poroszország) azon kellemes hírrel lepett meg, hogy egy lípsei könyvkiadó kész Petőfi költői elbeszéléseinek fordítását tölem átvenni; csak egyetlen aggodalma van, mikép „Petőfi igen jól írt nemetül s minden munkáit ő maga német nyelven is kiadta Pesten Hartlebennél.”

— Égbekiáltó kegyetlenkedés. Negostina nevű bukovinai helységben a következő eset fordult elő: Egy Suchora Juan nevű 30 éves, g. n. e. vallású, feleséges, negostinai születésű ember, báró Kapri szolgálatában, a mint a mezőn ura lovait legeltette, elaludt, s azalatt ellopták a lovakat. Hazá jöven s jelentvén a szerencsétlenséget, rögtön azzal vádolta ura, hogy egyetértett a tolvajokkal, valtatni kezdé, s minthogy tagadta, a „Buk.“ szerint 50, a „Lemb. Ztg.“ levelezője szerint 100 botot verték rá. De mivel ekkor sem vallotta magát a tolvajok czinkostársának, levetkőztették meztelenre, úgy összevesszőzték, hogy alig maradt a testén ép rész. Ekkor se vallott, a mire aztán egy rostély felére fektették, s szalmával tizelték alája, majd ráhúzták szeszbe (a „Lemb. Zeitung“ szerint naphtába) mártott ruháts meggyújtván rajta kikergették az uraság udvarából. Suchora még ekkor sem vallotta magát bűnösnek, de az iszonyu kínzás erőt verén rajta lerogyott az utcán. Szőlői bevitték a csernoviezi kórházba, de nem lehetett rajta segíteni, kis idő múlva meghalt. A hulla megvizsgálására kiküldött bizottmány ugy találta, hogy areza idomtalan tömbbé volt összenyomorodva, a test összetépvé szakgatva a verés által, nagy részt megegetve, sőt imitt amott megstülve volt. Ezen tény minden kétségen kívül áll, — mint a „Buk.“ írja — s már a törvényszékek is értesítették az esetről.

POLITIKAI HIREK.

— Angolország. London, jul. 14. A felsőház tegnapi ülésében Russel lord alaptalanul nyilatkozta az „Observer“-nek azt a tudósítást, hogy a calaisi csatornán állomásozó

angol hajóhad czirkálást fogna tenni a keleti tengeren. Grey lord kárhözhatott mindennemű heavatkozást a lengyel ügybe. Erre Russel azt feleli, hogy eddigelő teljességgel nem forog fen fegyveres beavatkozás esete, a diplomatiái közbenjárás pedig nem fog háborút előidézni. Russel dicsérve emeli ki Austria kormányát, parlamentjét s növekedő európai befolyását. Miután Anglia Franciaországgal és Ausztriával közösen elterjesztette a hat pontot, tovább nem mehet és minden esetre feleletet kell várnia. Murawieff eljárása fájdon nem mutat nemcs lelkű politikára. Bro-ugham lord sajnálja, hogy Russel az orosz. lelet megérkezése előtt minden beavatkozás lehetlennel nyilatkozott. Erre Russel megjegyzi, hogy az orosz czár feleletet már meg van állapítva s holnap hagyja el Pétervárt. Derby is a beavatkozás ellen szólott. Az alsóházban a lengyel ügy feletti vita hétfőn lesz. Robuck visszavette az amerikai ügyre vonatkozó indítványát.

Az angol lapok közlik Russel lordnak ez évi jun. 17-ről Napier lordhoz intézett sürgönyét, a melyben felel Gortskoff herczegnek apr. 24-i jegyzékére. Anglia, írja többi közt a briti külügyi titkár, nem kételkedik a czár jóakaratu szándékain, a ki már annyi átalakítást hajtott végre Oroszországban. Anglia kész a lengyel kérdés megoldását a czárral közösen kísérteni meg. Brunnow báró az aprilisi jegyzék átnyújtásakor azt mondotta Russelnek, hogy a császári kabinet hajlandó az 1815-i szerződésnek terjedelmé és korlátai felett eszmecserére bocsátkozni. E szerint Anglia fel lőn hiva a Lengyelország kibékítése feletti eszmecserére a nevezett szerződések alapján. Végleges javaslatok tétele előtt két elvet kell megállapítani, a melyeken Lengyelország jövőendőbeli kormányzatának alapulnia kell. Első: a kormányzattak bizalma a kormányhoz; olyan kormány, a melyet II Sándor adni akart, olyan bizalom, a melyet I. Sándor teremteni akart, szerencsétlenségre nem létez Lengyelországban. A második elv a törvénynek az önkény feletti uralmában keresendő. A vallászabadságot szintén helyre kell állítani. A következő pontokká kellene a bizalom helyreállítását megkísérteni (következik az ismeretes hat pont). Mindenek előtt az ellenségeskedés megszüntetése kellene történni. Az oroszok czárja meglehetné ezt az emberiség nevében anélkül, hogy méltóságából legkisebbet veszítene. Anglia tehát indítványozza: 1) a hat pont elfogadását a tárgyalások alapján; 2) az ellenségeskedés megszüntetését, a czár által proclamálva; 3) értekezletet a bécsi szerződést aláírt nyolcz hatalom képviselőiből.

A „Morning Post“ kedvező előjelnek tartja a lengyel kérdés megoldására nézve azt a mérsékelt alkotmányos hangulatot, a melyben az osztrák birodalmi gyűlés alsóháza e kérdést tárgyalta. Reméli, hogy a kormány is csatlakozni fog a képviselőház többségének nézeteihez. A „M. Post“ tökéletesen egyetért abban, hogy gyakorlatias megoldás csak egy független Lengyelország helyreállítása által lehetséges. Most a lengyelek oly kétségbeesettek, hogy szűnet nélkül ezt kiáltják Európa füleibe: Kiirtásunkat akarjátok-e, vagy Lengyelország újból leendő felállítását? Igaz, hogy ily alternatívák előtt nehéz megállani, de nincs más mód; a megoldásnak egy más terve csak szaporíthatná a nehézségeket. A „M. Post“ azt hiszi, a lengyel kérdés által merülhetett volna fel kedvezőbb körülmények között mint most, a midőn Ausztriát a közvelelő helyes irányban készíti előre. Ez alumnak választani kell a szent szövetség között s ezzel a szabadelvi politikának hátat fordítani, s ama kinézés között, hogy Francia-és Angolországgal való szövetségésénél fogva első hatalom lehet Németországon. Ezt a három hatalmat, a mely azt mondja magáról, hogy Lengyelországra vonatkozó politikájukban egyetértének, s Európában a polgárisodást és haladást képviselik, az utókor az oroszok bíltárszességével fogna vádolni, ha összedugott kezekkel néznék a lengyel faj kiirtását.

— Franciaország. Páris, július 2. Most a midőn külföldi lapok mindenfelől békereményeket hoznak, érdekes olvasmány a „Vaterland“-nak egy párisi tudósítása, a melyben a van megmutatva, hogy mindaz a mi most történik, csak szemfényvesztés; a császár valódi politikája, végeztelje az, hogy új alakot adjon Európának. A császár politikája, írják a nevezett lapnak, a nagy tömeg előtt ma állhatatlanabb mint valaha. A ki azonban mélyebben vizsgálja a császár gondolkodásmódját és Franciaország hagyományait, az nem fogja magát tévra vezetetni az egymásnak ellenmondó napi hírek által. Végeztelje a császárnak, minden kétségen kívül, teljes szétszakítása az utolsó kötelékeknek is, a melyek e három hatalmat, Ausztriát, Orosz- és Poroszországot még egymáshoz tartják. Lengyelországot jó kapcsa a három nagyhatalomnak. Eppen ezért kell a császárnak arra törekedni, hogy Lengyelországot „reformálja“, ha más-kep nem lehet, egyelőre orosz másodsztől-

seget alkotva belőle, a mely aztán az osztrák és porosz lengyel tartományok eddigi állását is lazítaná. Eddigelő ugyan még semmi sem történt, a mi az Orosz- és Franciaország között szövetséghez kötött vágyakat valami sikerrel koronázta volna. A császár egészen a nagybátyja útját követi, azonban elővigyázóbb, lassabb és határozatlanabb mint amaz, s így hiszi, hogy dynastiájának saját személyét sem biztosíthatja. De valamint nagybátyja, úgy ő is a francia forradalmi politika által kijelölt uton halad ingadozás nélkül előre. Ennek a politikának három főzöltpontja van: Olaszország felszabadítása, Lengyelország helyreállítása és testvériesülés egy demokratizált Németországgal. Még 1848-ban kimondotta ezt a nemzeti gyűlés, a midőn egy Drouin de Lhuys (igen), kiált fel a levelező, bámuljanak önök, ez a mostani „osztrákbarát” Drouin de Lhuys (minister) által kidolgozott bizottsági javaslatot egyhangulag elfogadott, a mely a következőleg hangzik: „A nemzeti gyűlés felhatalmazza a végrehajtó bizottságot, hogy tevékenysége sinormértékűl mindig a nemzeti gyűlés őszhangzó kívánatait tartsa, a melyek a következő szavakba foglalhatók össze: testvéries egyezmény Németországgal; független és szabad Lengyelország helyreállítása; Olaszország felszabadítása.”

Az „Opin. nat.” egyik közelebbi cikkében visszaemlékezik ama hagyományos politikára s azt mondja, hogy a francia kormánynak egy erre vonatkozó mulasztása nagyobb horderejű, mint volna egy elvesztett csatája a Rajnánál. „A három kabinet, Ausztria, Orosz- és Poroszország között, folytatja a Napoleon herceg lapja, bizonyos állandó szövetség létez Franciaország ellen, a népek szabadsága ellen, Európának szükségévé vált átalakítása ellen; szövetség, a melynek köteleke, Lengyelország felosztása. A krim háboru egy pillanatra megoldotta e köteleket a nélkül, hogy széttépte volna; az orosz háboru gyengítette Ausztriát s egy új államot teremtet, a melynek hivatása, ellensúlyozni az északi szövetséget, de ez sem téptette szét ama köteleket. A lengyel felkelés nyújt erre bámulandó alkalmat.”

Ez aztán egy talpra esett forradalmár beszéde; de ez egyszerűen mind Napoleon gondolata — jegyzi meg a „Vaterland.”

Másfelől a békepárt napról napra élénkebb reményeket táplál. Már a diplomaták neveit is tudni akarják, a kik által a hatalmak kép-

viseltetni fogják magukat a lengyel kérdés feletti értekezleten. Így: Franciaország részéről Thouvenel, Anglia részéről Clarendon, Ausztriáról Hüfner urakat emlegetik.

A „France” felel az „Opin. nat.” fenebb idézett cikkére. „Ha, ugymond, az „Opin. nat.” nak nem sikerült, Franciaországot a kalandok politikájába bevonni, a melyet ama lap képvisel, azért még nem lehet azt állítani, hogy Lengyelország cserben van hagyva, fel van áldozva. Nem! Lengyelország nincs cserben hagyva. A mi cserben van hagyva, az, ha e szót tartalom nélküli ábrándos tervekre alkalmazni lehet, az előre meghatározott háboru, a minden áron való háboru, az Európát meghasonlásban tartó nagy kérdések eldöntésére békebíróul felidézett háboru, oly háboru, a mely jelszavát a forradalomtól kapja s elvégre is a forradalom által és érteite folyta.”

A „France” a lengyel forradalmi kormány által a fegyverszünet elfogadására kitért feltételeket is megtámadja. E program, ugymond, Lengyelország teljes visszaállítását célozza, a mi nem egyéb, mint háborúizent nemcsak Oroszország, hanem Ausztria és Poroszország ellen is.

Németország. Berlin, jul. 12. A közelebbi utcazi lázongás tárgyában indított törvényeségi nyomozás folytán már minden befogottat, a kiknek száma 426-ra ment, kiállítottak. Ezek közül 68-at tettek át bünvádi fogságba, a kik ellen lázítási és közszend-háborítási keresetet fognak indítani. Ha szinte a nyomozás folytán egyesek ki is szabadulnak a börtönből, de hoznak be helyükbe naponkint újakat, úgy hogy előreláthatólag, ez a legóriásiabb bünvádi kereset lesz, a milyen valaha a berlini törvényszék szőnyegén megfordulhatott.

A kormány ernyedetlenül halad szigorú rendszabályainak alkalmazásában. Ujabbán is több lap kapott megintést. A jun. 3-i övást aláírt hat berlini lap ellen megkezdődött az elővizsgálat. Müller, Sybel, Virchow és Gneist tanárokat hivatalaikból felfüggesztették s fegyelmi vizsgálat alá fogták. Folyó hó 18- és 19-én Kölnben ünnepélyt készítenek tartani a szabadelvű követek tiszteletére. A kormány az ünnepélyre meghívó nyomtatott jegyeket lefoglaltatta s valószínűleg az ünnepélyt is be fogja tiltani.

Orosz- és Lengyelország. A csatár-ról most sem igen bőv tudósításaink vannak. A Törökországból jelzett expedítoról egy

előre semmi sem hallszik; Volhyniába kellett volna belétnie. Másfelől azonban egy 1700 főnyi felkelő csapat, a mely Traugott vezérelte alatt Lithvanában a minski kormányzó-ságban állott elé, hirtelen csak Volhyniában termelt. Julius 1-én átkelt Neweinél a Prypet folyón, megszállotta Dombrowica várost; 3-an Kolkinal győzelmesen csatázott az oroszokkal, a hol az oroszok 200, a felkelők 400 katonát veszítettek. A felkelők elenyomultak Kowno felé, az oroszok pedig nyakra főre vonják össze a radziwili, druskopolei, dubnoi és luzki helyőrségeket.

Kisebbszerű összeütközések voltak még e hó 8- és 9-kén lengyel esendőrök és orosz katonaság között. A tulnyomó számú oroszok megverték a 40—50-ből álló esendőresapatokat.

A fegyverkezés lengyel részről a legnagyobb eréllyel foly. Minden felkelőnek nemcsak fegyvere, hanem egyenruhája is van. Ezt nemcsak hírlapi tudósítók, hanem utasok is egyhangulag állítják.

A Czás-nak írják Varsóból jul. 1-ről: A mult éjjel itt ujából sok fiatal embert elfogtak; tegnap pedig 30 foglyot szállítottak az itteni várból a modlini erődbe. Azt mondják, Pétervárról leküldötték a hat pontot Wielopolskihoz véleményezés végett. Wielopolski elfogadhatónak találta. Nem igaz, hogy a kormány az államrendből elvitt összegeket megtá-lalta volna. — Legújabb felszámítás szerint a fegyverfogható férfiak száma a lengyel részen 150,000-re megy. Ebből 40,000 résztint börtönben sanylik, résztint az orosz katonaság közé van beérőszakolva, külföldre menekült, elesett vagy sebeiben meghalt. Az elesettek és sebeik következtében meghalnak számát 12,000-re teszik.

A lengyel határszélről távirják jul. 17-kén: Felinski elfogatása következtében, minden templomban óvast olvastak fel. Rzewuski, a Felinski helyettese, önkint letette hivatalát. Az egész királyságra egyházi gyász van rendelve; a harangozás megszüntetve. Ejjelenkint papokat fogdosnak el.

Ujabbak. Krakó, jul. 15. Tegnap d. n. a rendőrség néhány mázsa löporkészletet és egy tölténykészítő mihelyt fedezett fel s az ott foglalkozó munkásokat elfogta. A midőn este az elkobzott löport három szekeren vitték, a csövesek futtyólve kísérték a katonai fedezetet s követ halgalták a katonákat. Egy katonát, a kit a követ megaláztak, lött. Néhányan követték példáját. Eddigelő két személyt

nyomoztak ki megsebesítve, közöttük a főzinkost egy mészároslegényt.

— Wilna, jul. 9. Murawieff e hó 7-ről rendeletet hcsatott ki, hogy az állam- és köz-ségi pénztárakból elvitt minden pénzt, a kertiletekbeli lengyel földbirtokosok 10 nap alatt megtérítsék, jöszágaik kényszerített eladásának terhe alatt.

— Turin, jul. 15. Az öt brigantinak Genuában, a francia konzul megegyezésével történt elfogatása igen jó benyomást tett Olaszországban. A „Stampa” szerint ez jóakaró érzületre mutat a francia kormány részéről. Eddigelő úgy látszott, mintha Franciaország magatartása Rómában, Olaszország ellenségei részére hajtotta volna Franciaország erkölcsi befolyását. Darab idő óta Franciaország politikája jobb fordulatot vett. Ha a brigantik elfogatását panasz tárgyává teszi, ez által gyengítette volna befolyását Olaszországban.

„K. KÖZLÖNY” magán távsürgönye.

Feladatott: Szebenben július 17. d. n. 3 óra 10 p. b.
Megjött Kolozsvárra: 17. d. n. 3 óra 15 p. b.

Tegnap országgyűlési ebéd volt. A királyi biztos poharat emelt ő cs. kir. apostoli Felségére. A mai ülésen jegyző könyv olvasás után az igazolási bizott-mányok kineveztek. Ezzel az ülés elnapoltatott.

Gabonaár Kolozsvárról július 16-án 1863.

(Bécsi mérője osztrák értékben.)

Tisztabúza 4 frt 40 kr. Elegybúza 3 frt 20 kr. Rozs 2 frt 20 kr. Árpa — frt — kr. Zab 1 frt 40 kr. Törökűza 1 frt 70 kr. Pityóka — frt — kr. Marhahús 13 kr.

Bécsi börze július 17-kén: Nemzeti köl-esön 82.40. 5% Metalliques 77.10. Bank-rész-vény 798.—. Hitel-részvény 196.20. Váltó Lon-donra 110.90. Ezüst 109.65. Arany 5.30. 1860-diki Állam kölcsön 102.15.

Július 15-kén: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 76.—. Erdélyi 74.—.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

HIVATALOS.

(149)

(2—3)

3195 1863. Árverési hirdetmény.

Marosvásárhely szabad királyi város közönsége, ezennel közhírré teszi: mikint ezen folyó 1863-ik év augusztus hava 4-kén a Tanácsbáz nagy természetű nyilvános árverés útján, folyó 1863-ik év augusztus 4-től 1865-ik év cefobere utolsó napjáig terjedő időre haszonbérbe adja a hidvám-bázat. ehez kötött hidvám vételi joggal, miről vállalkozni kívánók előlegesen értesítetnek, mikint az árverés előtt a felkiáltandó 4800 ausztr. értékű forintoknak 10 százottól 480 oszt. ért. forintokban az árverező bizottmány kezeibe letenni, e fölött idegenek erkölcsi és politikai maguk viselkedését bielel bizonyítványt fölmutatni köteleztetnek. Az árverezés bevégeződésétől számítva 8 napok alatt, legmagasabb ígérte által haszonbérletnek elismert vállalkozó, az egész évi haszonbéri összeget felőrő biztosítékot, lesz köteles kimutatni, még pedig: vagy minden teher nélküli és tizmentes helybeli fekvő jókban, a betáblázás költségeit is bordonván, vagy szelvénynyel ellátott államkötelezvényekbe fektetett bízei árban elfogadandó töképenben, vagy végre késpénzben, miről azonban kamatot a városi közönség fizetni nem fog.

Minek teljesítése után, bétett bánatpénzt a majorsági pénztárból rögtön visszaveheti, más árverező pedig bánatpenzt az árverés bevégezétevel azonnal visszakapandják.

Az árverés más pontjait egész terjedelemben, vállalkozni kívánók a Tanácsbáz nagy természetű előlegesen meg is tekinthetik. A M. Vásharhely városi Tanács és Esküdt közönségnek július 8-án, 1863-ban tartott közös üléséből.

NEM HIVATALOS.

(150)

(1—3)

Ezennel van szerencsém a helybeli és vidéki t. ez. müvelt közönséget értesíteni: hogy az orládi és görgényi Papirgyárak raktára, ugyszintén a csehországi finom Porcellán edények, Tükör és Üvegtermék raktárát, mely ez előtt a b. József ö nga piacszori háza alatt a kapu mellett boltban 6 évig létezett, közelebből álltattem ugyanezen házban a „Levélhez címzett” Bányay K. név alatt, már 12 év óta itt levő kereskedésemben.

Ezen kereskedésem a most hozzá csatolt nagy helyiség által, valamint ezélszeri berendezés, egy nagyobb választás árucikkkekkel még dusabban el van látva mint ennek előtte volt; mely szerint kényelmesben válogatható: mindenféle Galanterie, Noinbergi árucikkkek, Gyermekjátékok, Porcellán edények, Tükrök, metszett üvegtermék, pipere és Illatszerek, Iró- és Rajz eszközök, Chinai ezüst és közönséges evő szerek, házi és uti kellékek s a többek „oly mérsékelt jutányos áron” hogy minden osztályú vásárlók meglegedéseket biztosíthatom.

Azon kedvező körülmény, mely szerint a Papirgyárak tulajdonossai saját költségeken szállítatják papir gyártmányaikat a nállam levő raktárakba, s e mellett nekem illő szá-zalekkel el engednek, mely szerint én köteles vagyok mindenféle Iró, pakoló, mappa, nyomtatott és levél papírokat, éppen az eredeti gyári árban számítani, és így biztosan állíthatom, hogy valamint a t. ez. Hivatalok, tanintézetek, magán és családi körök, írók s ugyszintén kereskedések részére is tölem a legolcsóbban vásárolható.

Látogatni jegyeket fehér magas nyomással, s levél papírokat egész névvel, vagy kezdő betűkkel tetszés szerinti körzettel, jutányosan és gyorsan nyomatok.

Kereskedésem árucikkkeit tartalmazó nyomtatott árjegyzékekkel, s minden megrendelkekkel pontosan kívánat szerint vidékre is szolgálhatok.

BÁNYAY K. kereskedése a „Levélhez” Kolozsvárról.

Nyomatott az ev. ref. fótanoda betűivel (Bel-farkasutczá 74 sz.)

MELLÉKLET: Előfizetési felhívás a „Remény” című képes naptárra.